

شهماقوشه

وکیل دادگستری

در میان پرونده‌های حقوقی خانواده، همیشه پرونده‌های طلاق توافقی از آسان‌ترین و بی‌دردس‌ترین موارد به حساب می‌آمدند؛ وقتی زوجین به این آگاهی می‌رسیدند که ادامه زندگی در کنار یکدیگر برای آنها مقدرور نیست و تا پیش از اینکه وارد فاز سسمی رابطه شوند تصمیم می‌گرفتند از هم جدا شوند. همین قرارگرفتن صفت «توافقی» بعد از عبارت طلاق نیز کمک می‌کرد تا این جدایی راحت‌تر صورت بگیرد. برای همین معمولا پرونده‌های طلاق توافقی در یک نریم‌روز در دادگاه‌ها به نتیجه می‌رسید. به محض اینکه صبح ما دادخواست یک پرونده طلاق توافقی را ثبت می‌کردیم، تا ظهر حکم را از دادگاه دریافت و آن را اجرا می‌کردیم. دلیل این کار هم این بود که دادگاه به این نتیجه رسیده بود که وقتی زوجین به توافقی برای طلاق رسیده‌اند، احتمالا یکی از این دو مسیر را طی کرده‌اند؛ یا پیش از اینکه کار به درگیری و اختلاف‌های شدید خانوادگی برسد تصمیم‌شان را قطعی کرده‌اند یا بعد از یک دوره طاقت‌فرسای دعوای خانوادگی به این نتیجه رسیده‌اند که باید از

هم جدا ش‌شوند. به هر روی، هرکدام از مسیرها را که طی کرده باشند، به نظر می‌رسد تصمیم‌شان برای طلاق قطعی است و اختلافی وجود ندارد. برای همین هم رسیدگی به طلاق توافقی کاملا فرمالیته و صوری بود؛ یعنی دادگاه اساسا وارد چرایی مسئله نمی‌شود و توافق‌های طرفین را ملاک قرار می‌دهد. حتی در آن زمان پیشنهادهایی وجود داشت که طلاق توافقی را باید از فرایند دادگاه‌ها خارج کرد و به دفتر ثبت ازدواج و طلاق سپرد؛ یعنی همان‌طورکه ازدواج را این‌ دفترخانه‌ها با توافق طرفین ثبت می‌کنند، طلاق توافقی را هم ثبت کنند.

برای همین اصلا نیازی به رأی دادگاه ندارد؛ چراکه دادگاه رسیدگی قانونی انجام نمی‌داد و اساسا چنین مواردی رسیدگی قانونی هم ندارد. بااین‌حال، در حالی که انتظار می‌رفت این فرایند آسان‌تر شود، تصمیم بر این شد یک فرایند بوروکراتیک بر طلاق‌های توافقی بار شود؛ یعنی یک فرایند نیم‌روزی، حالا چیزی نزدیک به سه یا چهار ماه طول می‌کشد. احتمالا انتظار داشتند با

همه چیزهایی که باید درباره متارکه بدانیم

گلوگاه طلاق توافقی!

آمارهای ماهانه و سالانه پرونده‌های طلاق در ایران یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مسئولان حوزه خانواده است. این باور کلیشه‌ای که هر طلاق یک شکست در زندگی است، موجب شده تا آنها پایین‌بودن آمار طلاق را در حوزه فعالیت‌های خودشان یک پیروزی و دستاورد بدانند و تلاش کنند سالانه آمارهای طلاق را پایین بیاورند. اگرچه انتشار گاه و بی‌گاه آمارها خبر از موضوع دیگری می‌دهد. در ایران همچنان آمار طلاق افزایشی است و در برخی مواقع و گزارش‌های خاص بیشتر از نرخ ازدواج هم به حساب می‌آید. یکی از ترفندهایی که در سال‌های گذشته برای کاهش آمار طلاق در نظر گرفته شد، ایجاد سازوکاری برای طلاق توافقی بود.

طلاق‌های توافقی اغلب به راحت‌ترین شکل ممکن انجام می‌گرفت و صرفا به‌خاطر توافق زوجین برای جدایی از یکدیگر دادگاه‌ها حکم به طلاق می‌دادند. در زمان ریاست سیدابراهیم رئیسی بر قوه قضائیه بخش‌نامه‌ای صادر شد که به دادگاه اجازه می‌داد طلاق توافقی را تنها در صورت داشتن «گواهی عدم انصراف از طلاق» انجام دهند. ماجرای صدور این‌ گواهی هم به قانون حمایت از خانواده برمی‌گردد که در سال ۱۳۹۱ تصویب شده بود. پس از تصویب قانون حمایت از خانواده که سازمان بهزیستی با همکاری قوه قضائیه برای پوشش طلاق‌های توافقی سامانه‌ای تحت عنوان «تصمیم» راه‌اندازی کرد که در این راستا متقاضیان طلاق توافقی قبل از حقوقی شدن پرونده‌شان، پروسه‌ای را در این سامانه طی کرده و براساس آن، سه تا پنج جلسه آموزشی و مداحلات تخصصی روان‌شناختی و مددکاری اجتماعی، مشاوره حقوقی و مذهبی جهت تصمیم‌گیری بهتر برای کاهش مشکلات و آسیب‌های مربوط به آنان ارائه می‌شود. به‌این‌ترتیب دیگر امکان ثبت طلاق توافقی در یک روز وجود نداشت و زوجین باید یک فرایند زمان‌بر را طی می‌کردند تا به طلاق توافقی برسند. اگرچه حالا و با گذشت چند سال از اجرای این بخش‌نامه هم آمارها نشان می‌دهد که طلاق روند صعودی‌اش را حفظ کرده و گزارش‌ها از برگزاری صوری جلسات مشاوره اجباری خبر می‌دهد. گزارشی که رئیس اداره پیشگیری از آسیب‌های خانواده معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه در سال ۱۴۰۰ ارائه داده، نشان می‌دهد که این سازوکار موجب شده تا فقط ۱۵ درصد از پرونده‌های طلاق توافقی به سازش برسند. در سال ۱۴۰۰، طبق آمار دریافتی از سامانه ارجاع، ۱۴۶هزارو ۲۴۱ زوج به مراکز مشاوره مراجعه کرده‌اند که از این تعداد ۱۵.۳۷ درصد در ۹ ماهه سال ۱۴۰۰ نیز صلح و سازش بین این افراد برقرار شده است.

چگونه می‌توان برای طلاق توافقی اقدام کرد

براساس ماده ۱۶ قانون حمایت از خانواده فقط طلاق‌های توافقی باید به مراکز

ازاین‌رو درحال حاضر جلسات مشاوره تاثیر درخور توجهی در پیشگیری از طلاق زوجین ندارد. همین اجبار موجب می‌شود مشاور مذکور هرچقدر هم که متخصص بوده و سعی در حل مشکل را داشته باشد، به دلیل بی‌رغبتی و عدم تمایل زوجین به این مشاوره‌ها تاثیر درخور توجهی در صلح و سازش زوجین حاصل نمی‌شود. او با اشاره به اینکه مشاوره طلاق توافقی درحال حاضر اجباری بوده و لزوما قبل از ثبت دادخواست طلاق باید در پنج جلسه انجام شود، خاطرنشان کرد: در برخی از شهرهای کشور، دادگاه‌های خانواده به این میزان نیز اکتفا نکرده و پس از ارجاع دادخواست طلاق به دادگاه نیز زوجین را به مشاوره ارجاع می‌دهند. حال اگرچه این مشاوران مورد تایید سازمان‌های متولی بوده و نظارت معمول نیز بر آنها انجام می‌شود؛ ولی بدیهی است که کیفیت مشاوران و دقت نظر آنها یکسان نیست.

بوروکراسی طلاق وتشدید اختلاف‌های زوجین

اجباری‌کردن فرایند مشاوره و طولانی‌شدن پروسه طلاق‌های توافقی البته ایراداتی هم دارد. بسیاری معتقدند این فرایند می‌تواند موجب تشدید اختلاف زوجین شود. طلاق توافقی به شرحی که ذکر شد، به اندازه کافی تشریفات و هزینه روحی و مالی برای زن و شوهر ایجاد کرده و سخت‌ترکردن این تشریفات بدون توجه به ریشه‌های ایجاد اختلافات خانوادگی و سعی در حل آنها نظیر برطرف‌کردن مشکلات اقتصادی، حل معضل اعتیاد و عدم فرهنگ‌سازی در زمینه آشنایی کامل زن و شوهر با خصوصیات اخلاقی و خانوادگی یکدیگر پیش از ازدواج، راهکاری کارشناسی و تخصصی نبوده و صرفا پاک‌کردن صورت مسئله است. زینب جلالی، رئیس اداره پیشگیری از آسیب‌های خانواده معاونت پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه، سال گذشته در ارائه گزارشی از وضعیت پرونده‌های طلاق توافقی گفته بود: «وقتی طلاق به درخواست زوج یا زوجه باشد، صلح و سازش راحت‌تر از طلاق‌های توافقی است؛ چراکه در طلاق توافقی به‌سختی می‌شود دوتفر را که برای طلاق به توافق رسیده‌اند، در کنار هم نگه داشت و به آنها خدمات مشاوره ارائه داد.»

مشاوره خانواده ارجاع داده می‌شدند و طلاق به درخواست زوج و زوجه براساس ماده ۲۷ و ۲۸ قانون حمایت از خانواده دآوری ارجاع داده می‌شد و به دادگاه مراجعه می‌کردند. درحال‌حاضر حتی در برخی موارد طلاق‌هایی که به درخواست زوج یا زوجه هم انجام می‌شود، به مراکز مشاوره ارجاع داده می‌شوند. براساس این شیوه‌نامه افراد می‌توانند به چهار صورت برای درخواست طلاق اقدام کنند؛ اولین روش برای درخواست طلاق این است که به صورت مستقیم به دادگاه مراجعه کنند و از طریق دادگاه به مراکز مشاوره ارجاع داده شوند. همچنین می‌توانند با مراجعه به دفاتر قضائی و ثبت درخواست طلاق به مراکز مشاوره ارجاع داده شوند. همچنین خودشان می‌توانند به مراکز مشاوره تحت نظارت بهزیستی که مورد تایید قوه قضائیه است، مراجعه کرده و خدمات مشاوره را دریافت کنند و پس از آنکه مشاوره دریافت کردند، سازش یا عدم سازش زوجین مشخص شده و از طریق دفاتر قضائیه به دادگاه ارجاع داده می‌شدن. همچنین با همکاری سازمان بهزیستی سامانه تصمیم راه‌اندازی شد و افراد می‌توانند با مراجعه به سایت زمان درخواست طلاق کرده و با دریافت کد پیگیری به مراکز مشاوره مراجعه کنند.

جلسات مشاوره‌ای که مورد استقبال واقع نشد

درحال‌حاضر فرایند طلاق توافقی مطابق بخش‌نامه قوه قضائیه و با برگزاری جلسات مشاوره انجام می‌گیرد. اگرچه گزارش‌ها نشان می‌دهد که از این جلسات استقبالی نمی‌شود یا اینکه زوجین به اجبار در آن شرکت می‌کنند. رضا چهارمحالی، وکیل دادگستری، علت عدم این استقبال را چنین عنوان می‌کند: از آنجایی که زوجین متقاضی طلاق توافقی، این نوع مشاوره‌های قبل از طلاق را تنها به دلیل اجبار موجود از ناحیه سیستم قضائی کشور انجام می‌دهند، معمولا به این جلسات مشاوره به‌عنوان یک نوع تشریفات و بوروکراسی قانونی جهت رهایی از بند ازدواج نگریسته می‌شود و

در استان کرمانشاه ۸- چهره‌نما- توهین- نوعی اجاق برقی ۹- اکنون- سراینده داروک- شبانگه ۱۰- خمیدگی کاغذ- ایالتی در آمریکا- فراوان ۱۱- نامحدود- جاده اصلی و بزرگ ۱۲- امروز عرب- ترسیده- لنگه در و

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

- جدول ۴۲۰۱ • طراح: بیژن گورانی**

افقی:

۱- میوه‌ای با خاصیت طبی شبیه سنجد- از اصول دین- اسب سیاه ۲- باران اندک- شیوه زندان بلاکش باشد- کاغذ تورنسل را قرمز می‌کند ۳- پول کره جنوبی- سردار دلیر اشکانی- منطقه خوش‌آب‌وهوای تابستانی ۴- نوازنده تنبک- قلعه الصوت را ویران کرد- حرف همراهی عرب ۵- ناپاکی- نمایش‌نامه فدریکو گارسیا لورکا ۶- نور ماه- از ورزش‌های زمی- مقابل آمد ۷- گمان- فرسوده و قراضه- شکست‌خوردن لشکر ۸- شهری با تأسیسات هسته‌ای- مردانه نیست- واحد شمارش گردن‌بند ۹- ماجرا- شونده- اندازه ۱۰- خانه بزرگ- سامانه- روزنامه چاپ زاین ۱۱- محل تعویض لباس ورزشکاران- پوشیده‌گویی ۱۲- مفلوج- مالی که متهم برای آزادی نزد دادگاه به رهن می‌گذارد- از متعلقات اسلحه که برای جنگ تن به تن استفاده می‌شود ۱۳- تهیه‌کردن- علم شعبده- نغمه ۱۴- چارخونه نیست- سهل‌انگاری- زندگی‌کن ۱۵- بی‌ریا- پافشاری‌کردن- همسرگزیدن

عمودی:

۱- دانش شناخت وزن شعر- نویسنده ایرانی رمان عاشقانه رویای نیمه شب ۲- روز قیامت- سیاهی‌لشکر سینمایی- ماهی‌فروش ۳- گیاه- سزمین- ارسباران امروزی ۴- صدای گوسفند- برخی از این آب ماهی می‌گیرند- اتومبیل ۵- حشره‌های شیه سنجاقک- جد‌کردن چیزی از یک حکم کلی ۶- زبانی از شاخه زبان‌های سامی- قرابت- نشانه جمع فارسی ۷- قرارگاه- با آب پاک‌کردن- شهری

- سودوکو سخت ۳۱۹۷**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۱۹۷**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۴	۷	۱	۴	۳	۱	۶	۵	۸
۱	۳	۵	۶	۷	۹	۲	۸	۴
۵	۶	۴	۸	۱	۷	۱	۲	۳
۸	۲	۷	۱	۵	۳	۶	۶	۹
۴	۱	۶	۲	۹	۳	۵	۱	۲
۶	۵	۳	۴	۸	۲	۱	۷	۹
۷	۱	۶	۳	۴	۸	۱	۳	۵
۳	۴	۲	۹	۱	۵	۲	۷	۶
۱	۸	۵	۳	۷	۶	۲	۳	۱

۶	۵	۳	۴	۸	۱	۷	۹	۲
۱	۷	۱	۲	۴	۵	۸	۳	۶
۴	۲	۸	۶	۳	۹	۷	۱	۵
۵	۳	۱	۴	۹	۸	۶	۲	۷
۷	۹	۵	۲	۶	۱	۸	۳	۴
۸	۶	۲	۳	۷	۱	۵	۴	۹
۳	۱	۵	۶	۲	۷	۹	۳	۸
۲	۸	۷	۱	۵	۳	۹	۶	۴
۹	۴	۶	۷	۸	۲	۳	۵	۱

- حل جدول ۴۲۰۰**

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱
۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲
۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴
۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵
۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱۳	۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱۴	۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴

معتمد خودشان باشد. به هر حال اولین گام در مؤثربودن یک جلسه مشاوره این است که شما به مشاورتان اعتماد داشته باشید تا بتوانید با او درباره گره‌های زندگی‌تان صحبت کنید. اما اجباری بودن فرایند مشاوره و کوتاه‌بودن آن، فضای اعتمادسازی را ایجاد نمی‌کند و بیشتر حس صوری بودن را به شما القا می‌کند. به نظر می‌رسد اگر دستگاه‌های حاکمیتی و سیاست‌گذار خانواده قصد دارند چنین خدمات و هزینه‌هایی انجام دهند، با انتخاب زمان مناسب به نتیجه بهتری برسند؛ یعنی اگر این مشاوره‌ها پیش از ازدواج ارائه شود، احتمالا تاثیر بیشتری داشته باشد تا کلاس‌ها و جلساتی اجباری در فرایند طلاق. همچنین به عنوان یک پیشنهاد باید بگویم همه زوجین باید تلاش کنند حقوق نسبتا برابری در فرایند ازدواج داشته باشند. برای همین دادن حق طلاق به زوجه در جریان ازدواج یکی از آن گام‌هایی است که موجب می‌شود تا هم زن و مرد با حقوق نسبتا برابری به هم برسند و هم اینکه اگر هر جای رابطه تصمیم به طلاق گرفتند، فرایند آسان‌تری پیش‌رو داشته باشند.

اخبار برگزیده

مشاوره‌های پیش از طلاق و چند تأمل

رویا جلیلی، روان‌شناس: طلاق توافقی همان‌طورکه از اسمش هم پیداست، یک جدایی بر پایه آرامش و به دور از تنش است. احتمالا طرفین پیش از اینکه فرایند اجرایی طلاق را پیش بگیرند با هم درباره موارد مختلف مشترک صحبت کرده‌اند و بر سر موارد اختلافی به توافقی رسیده‌اند. به هر حال مسائلی همچون مهریه، نفقه و همچنین سرپرستی و نگهداری از فرزندان از موضوعاتی است که در پرونده‌های طلاق باید بر سر آنها توافق‌هایی ایجاد شود. اگرچه طلاق‌های توافقی اغلب حاصل بررسی و به نتیجه رسیدن زوجین است، اما به هر روی فرایند آسان آن بعضا این نگرانی را هم ایجاد می‌کند که برخی از زوجین تحت تاثیر احساسات و بدون درنظرگرفتن جوانب امر اقدام به این تصمیم کنند. به هر حال مواردی وجود داشتند که زوجین بعد از طلاق دچار تردیدهایی شده‌اند و با مشکلاتی مواجه شده‌اند که به مشاور مراجعه کرده‌اند. اغلب نگرانی‌های بعد از این طلاق‌ها هم به مواردی بازمی‌گردد که آنها در فرایند طلاق به هم جوانب ماجرا توجه نکرده و آن را خوب بررسی نکرده‌اند. اغلب در نگهداری فرزند به تنهایی با مشکلاتی مواجه می‌شوند یا اینکه در تأمین هزینه‌ها به مشکل می‌خورند و این مسائل فشارهای روحی زیادی به آنها وارد می‌کند. به هر حال، جلسات مشاوره به زوجین کمک می‌کند تا خودشان را بهتر بشناسند. اغلب مواردی که دیده شده، مشکلات به دلیل نداشتن مهارت‌های زندگی در زوجین است. مسئله‌ای که با تمرین‌های و جلسات مشاوره قابل حل است. همان‌طور که گفتیم، این شرایط شامل حال همه زوجین نمی‌شود و موارد اختلافی در برخی دیگر چنان جدی است که نمی‌توان برای آن کاری کرد. اما در مواجهه با بخشی از آنها می‌توان با این جلسات مشاوره کمک کرد تا از پس مشکلات‌شان در رابطه برآیند. می‌توان با آموزش مهارت‌ها، این مشکلات را حل کرد و آنها را به زندگی برگرداند. در ضمن توجه به این نکته هم اهمیت دارد که حضور در جلسات مشاوره از این نظر که آخرین فرصت برای ارزیابی عملکرد زوجین توسط فردی متخصص برای تصمیم‌گیری درست است، بسیار مهم است. مشاوره‌های پیش از طلاق توافقی البته برای زوجینی هم که توان مالی شرکت در جلسات مشاوره را ندارند و بدون آن تصمیم به طلاق می‌گیرند، مرحله مهمی از فرایند طلاق به حساب می‌آید. از این جهت، به مسئله هنجایی‌بودن طلاق توافقی در برخی زوجین اشاره می‌کنم که دیده شده برخی از آنها از ترس بازگشت به زندگی مشترک، بعد از جلسات مشاوره در این جلسات شرکت نمی‌کنند. همین مسئله نیز نشان می‌دهد این جلسات می‌تواند برای برخی از زوجین موفقیت‌هایی در بازگشت به زندگی مشترک را به همراه داشته باشد.